

اسناد تجاری

میباشد هرگاه چکی که وجه آن در فرانسه باید تأدیه شود در کشوری صادر شده باشد که سالنامه قریقوری (۱) در آنجا معمول نمیباشد روز صدور ماه سالنامه نامبرده تطبیق و مبدأ حساب میشود.

ارائه سند به محال علیه پس از انقضای مدت برای

مطالبه وجه

هرگاه چك پس از انقضای مدتی که در ماده ۳۱۵ قانون تجارت ذکر شده برای مطالبه وجه ارائه شود تکلیف محال علیه چیست؟ پرداخت وجه برای او مسئولیت دارد یا عدم پرداخت آن؟ قانون هشتم مرداد ماه ۱۳۱۲ میگوید: هرکس از روی سوء نیت بدون محل یا بیشتر از محلی که دارد چك صادر کند و یا پس از صادر کردن چك تمام بایک قسمت از وجهی را که باعتبار آن چك صادر نموده بنحوی از انحاء از محال علیه پس بگیرد بحسب تأدیبی الخ و چون مفاد ماده فوق الذکر مطلق میباشد و بالنتیجه شامل موردی نیز هست که ارائه چك برای مطالبه وجه پس از انقضای

(۱) سالنامه که فعلاً در فرانسه متداول است سالنامه ژلسزار میباشد که از طرف پاپ قرقوار هشتم نیز اصلاح شده است در ۵ اکتوبر ۱۷۹۲ سالنامه جمهوریت بجای آن برقرار گردید در سالنامه اخیر الذکر سال از ۲۲ دسامبر شروع و بدواً در ماه منقسم بود هرماه سی روز حساب میشد و پس از ماه دوازدهم ۵ روز و بعضی سنوات ۶ روز علاوه میشد هر یک از ماهها اسم دیگری داشت که فعلاً حاجت بذکر آن نیست این سالنامه از ۱۷۹۳ تا ۱۸۰۵ دوام داشت از اول سال ۱۸۰۶ مجدداً سالنامه قرقوری معمول و متداول گردید.

ماده ۱۳۰ قانون تجارت میگوید: نظر باینکه با تحقق ضمانت مسئولیت مضمون عنه عیناً بعهده ضامن منتقل میشود پس ضامن هم پس از تأدیه وجه دارای همان حقوقی خواهد بود که مضمون عنه داشته است.

ارائه چك برای مطالبه وجه

بموجب ماده ۲۸ قانون چك وجه این سند بمحض رؤیت آن باید تأدیه شود. هر قیدی که مخالف این مقررات باشد بلا اثر و از درجه اعتبار ساقط میباشد. چکی که با تاریخ مؤخر صادر شده باشد هرگاه پیش از تاریخی که در سند معین است برای مطالبه وجه ارائه شود وجه در تاریخ ارائه باید تأدیه شود ارائه چك در شعبه تهران مثل این است که بخود محال علیه ارائه می شود ماده ۳۱ قانون

بموجب ماده ۳۱۵ قانون تجارت ایران هرگاه چك در همان مکانی که صادر شده باید تأدیه گردد دارند در ظرف پانزده روز از تاریخ صدور وجه آنرا باید مطالبه نماید و اگر از يك نقطه بنقطه دیگر ایران صدور یافته باشد باید در ظرف ۴۵ روز از تاریخ صدور ارائه شود و گرنه دعوی او علیه ظهر نویس مسموع نخواهد بود. قانون فرانسه مهلت های قانونی را بشرح ذیل معین نموده:

برای چکی که در داخله کشور صادر شده ۱۰ روز از تاریخ صدور برای چکی که در خارج از فرانسه ولی در یکی از کشورهای دیگر اروپا صادر شده ۲۰ روز و برای چکی که در خارج از اروپا صادر شده ۷۰ روز. مهلت های نامبرده از تاریخی که در ورقه معین شده و تاریخ صدور میباشد شروع میشود روز صدور چك بموجب ماده ۵۰ از مهلت قانونی حساب نمیشود. ماده ۳۰ راجع باختلاف سالنامه ها

بموجب ماده ۳۳ فوت صادر کننده و همچنین ظهور عدم اهلیت او پس از اصدار چك با آثار قانونی سند صدمه نخواهد داشت. راجع بمسائل دیگر مربوط بارائه چك برای وصول وجه و پرداخت آن رجوع شود بمبحث برات.

عدم وجود محل یا اعتبار کافی برای پرداخت وجه چك

بموجب ماده ۳۴ هرگاه محال علیه يك قسمت از وجه چك را بپردازد دارنده سند حق امتناع ندارد و نمیتواند این وجه را رد نماید و همچنین هرگاه محل موجود نزد محال علیه کمتر از مبلغ چك باشد دارنده - سند حق دارد وجه موجود را مطالبه نماید. در صورتیکه محال علیه يك جزء از مبلغ را بپردازد می تواند درخواست کند وجه تأدیه شده در چك قید و یارسید علیه باور داده شود رسید جداگانه از حق تمبر معاف میباشد.

ماده فوق الذکر وظایف دارنده چك و محال علیه را مبین میکند هرگاه محل موجود در تاریخ ارائه سند کمتر از مبلغ چك باشد دارنده مکلف است وجه موجود را که از طرف محال علیه تأدیه میشود قبول نماید و محال علیه نیز باید تمام مبلغی را که بعنوان محل چك نزد او میباشد بپردازد. ماده ۶۷ برای تأمین انجام این تکالیف مقرر میدارد: هرگاه محال علیه عالماً و عامداً محل موجود برای تأدیه وجه را کمتر قلمداد نماید بجزای نقدی از ۵۰۰ تا ۱۰۰۰۰ فرانك محکوم میشود. محال علیه در مقابل وجهی که تأدیه نموده باید رسید بگیرد شق ۵ از ماده ۳۴ معافیت آنرا از حق تمبر اعلام میدارد.

قواعد دیگر همان است که در مبحث برات ذکر شده. نسبت بمحل موجود نزد محال علیه که پرداخت شده از صادر کننده و ظهر نویس ها مسئولیت رفع می شود و نسبت بمباقی دارنده مکلف است اعتراض کند.

اتمام وحدت

مهلت قانونی وقوع باید میتوان گفت که در صورت ارائه چك پس از انقضای مهلت مقرر محال علیه باز نمیتواند وجه را بپردازد و مؤید این معنی قانون چك فرانسه میباشد. ماده ۳۲ مقرر میدارد: حتی پس از انقضای مهلت مقرر محال علیه میتواند وجه چك را بپردازد و صادر کننده حق اعتراض باین عمل ندارد مگر در صورتیکه دارنده ورشکست یا اینکه چك مفقود شده باشد. زیرا انقضای مدت مستلزم رفع مسئولیتی که صادر کننده برای وصولی وجه سند خود دارد نخواهد بود. هرگاه کسی که خود را مدیون میداند چکی صادر کند و بطرف خود بدهد و گیرنده پس از انقضای مدت قانونی سند را به محال علیه داده وجه را بگیرد بعد معلوم شود که صادر کننده مدیون نبوده باز صادر کننده حق رجوع بمحال علیه را نخواهد داشت ولی میتواند مطابق ماده ۲۶۵ قانون مدنی وجه پرداخته شده را از گیرنده آن استرداد نماید ولی هرگاه گیرنده در تاریخ ارائه چك بمحال علیه ورشکست بوده و یا اینکه سند در آن تاریخ مفقود شده بوده صادر کننده میتواند بمحال علیه رجوع نماید. بطوری که گفته شد با تأدیه وجه پس از انقضای مهلت قانونی باز صادر کننده حق اعتراض و حق رجوع بمحال علیه را ندارد مگر در موارد خاص. سلب حق رجوع بمحال علیه در بادی نظر شاید امر غیر متناسبی باشد ولی هرگاه مقصود اصلی از وضع چك و تسهیلاتی که مقنن در هر مورد برای حفظ اعتبار این سند و حسن جریان و تأمین حقوق دارنده آن مقرر داشته در نظر گرفته شود معلوم خواهد شد که منظور از این عمل نیز کمک بی شرفت معاملات چکی میباشد. چنانچه میدانیم دارنده این سند نسبت بمباقی که باعتبار آن چك صادر شده و نزد محال علیه موجود میباشد بسایر طلبکارها حق اولویت و تقدم را دارد و بنا بر این صادر کننده و محال علیه نمیتوانند در این مورد از مقررات عمومی بر ضرر دارنده استفاده کنند ولی هرگاه فرض شود که دارنده ورشکست بوده در این صورت اعتراض بچک و پذیرفته است زیرا در غیر این صورت بحق تساری طلبکارها صدمه میرسد.